

ความรุนแรง ในครอบครัวมุสลิม ต.สะเตง อ.เมือง จ.ยะลา : ศึกษาสาเหตุและวิธีการแก้ไข

The Violence of Muslim Family In T. Sating, A.
Muang Yala A Case Study : Causes And Solution

อาหะมะกอซี กาชอ^{1*}
บะห์รุদ্ดีน บินยูโซ๊ะ² และสะมะแอ บือราเฮง³
Ahamakosee kasor,^{1*}
Bahruddin Binyusoh,² and Samaae Burahing³

¹ อ.ดร., สาขาอิสลามศึกษา คณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

² อ.,สาขาอูศูลุดดีน คณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

³ อ.,สาขาชาอีอะฮ์ คณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

* Corresponding author: e-mail: Ahamakosee@yahoo.com Tel. 086-9628912

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมุสลิม สาเหตุปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมุสลิม และแนวทางในการแก้ปัญหาความรุนแรง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ประกอบด้วยประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดยะลา และผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินแบบอุปนัย และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบรายงานเชิงพรรณนา จากการวิจัยพบว่า สภาพความรุนแรงในครอบครัวมุสลิมในพื้นที่ ตำบล สะเตง อำเภอ เมือง จังหวัด ยะลา เกิดการทะเลาะวิวาทกันระหว่างสามีกับภรรยาบ่อยครั้ง ส่วนสาเหตุของความรุนแรง พบว่า สามีไม่ให้ค่าเลี้ยงดูแก่ภรรยา สามีติดยาเสพติด การหึงหวง สามีได้แต่งงานกับภรรยาคนที่สอง และสามีใช้อำนาจ หยิงโยโสในตำแหน่ง ส่วนลักษณะความรุนแรงในครอบครัว พบว่า มีการตบตี ตะต่อยกักขังภรรยาไว้ในห้อง และจุดไฟเผาตามร่างกาย ส่วนแนวทางในการแก้ไขปัญหา พบว่า นักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้ดูแลบำบัดฟื้นฟูในด้านจิตใจ อิหม่าม และประธานชุมชนจะเป็นผู้ที่ไกล่เกลี่ยให้กลับคืนดีระหว่างสามีและภรรยา

คำสำคัญ: ความรุนแรง ครอบครัว มุสลิม

Abstract

The objectives of the research are to study the state overall of violence in Muslim families, to study causes and problem of violence, and to study solution approach of violence. The data analyses are collected from interviews to analysis researcher used inductive analysis and present the result of data analysis in descriptive form of 30 respondents from interviews of President of Yala Islamic Committee, religion leaders, community leaders, the leader of Yala Children House and Family, victims of family violence. The research found that: the state overall of violence in Muslim families in T. Sateng, A. Muang, Yala Province because of contention between husbands and wives therefore the husbands did not care for family, and husbands involvement because of drugs, the jealousy together, the husbands had extra married, and to use over power on their wife and pride, The overall figure of violence are beating, slapping, kicking, room detention and body burning. The solving the problem of violence is psychological rehabilitation by psychologist, Imam and community leader is mediation to reconcile between husband and wife.

Keywords: Violence, Family, Muslim

บทนำ

ท่านศาสดามุฮัมมัด(ศ็อลฯ)ได้เริ่มสร้างสังคมมุสลิมที่นครมะดีนะฮ์ที่ประกอบด้วย ชาวอูฮัยรีน⁴ และอันศอรุ⁵ ที่ต่างคนยอมเสียสละทั้งชีวิตและทรัพย์สิน และแม้แต่ภรรยาให้ แก่พี่น้องของเขาได้ ดังตัวอย่างที่เห็นได้จากการที่ท่านรอซูลุลลอฮ์ (ศ็อลฯ) ได้ให้อับดุลเราะห์มาน บิน เอาฟู เป็นพี่น้องกับสะอูด อิบน์ รอบิอ โดยที่ สะอูด ได้กล่าวกับอับดุลเราะห์มานว่า “ฉันเป็นชาวอันศอรุที่มีทรัพย์สินมากที่สุดคนหนึ่ง ดังนั้น ฉันจะแบ่งทรัพย์สินของฉันออกเป็นสองส่วน และฉันก็มีภรรยาสองคน ดังนั้นขอให้ท่านดูว่าคนไหนที่ท่านชอบ แล้วก็บอกให้ฉันทราบ ฉันจะหย่านาง และเมื่อครบกำหนดอิดะฮ์แล้ว⁶ ท่านก็จงแต่งงานกับนาง” อับดุลเราะห์มานกล่าวว่า ขออัลลอฮ์ทรงประทานความจำเริญแก่ท่านในครอบครัวของท่าน และทรัพย์สินของท่าน (อนัส แสงอารี, 2547: 11)

จากสังคมมะดีนะฮ์ที่มีความความสร้างสรรค์และมีความสันติ ทำให้ครอบครัวมีความเป็นปึกแผ่นกัน ทั้งสามีและภรรยามีความรับผิดชอบและมีร่วมทุกข์ร่วมสุขในทุกสถานการณ์ ซึ่งมันเป็นหลักการพื้นฐานของชีวิตสมรสในอิสลาม เมื่อก้าวถึงครอบครัวอิสลามแล้วสามีคือผู้นำ ส่วนภรรยามีหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยในครอบครัว ถึงแม้ว่าสามีรับผิดชอบในหน้าที่เหนือกว่า (มุฮัมมัดซาคี เจ๊ะหะ, 2548: 12) ถ้าเรามองสังคมในปัจจุบัน เราจะเห็นว่าสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก และมีผลกระทบกับสถาบันครอบครัวอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ การเปลี่ยนแปลงเชิงวัตถุและการพัฒนาด้านเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อสถาบันครอบครัวเป็นอย่างมาก (วิศรุต เลาะวิถี, 2543: 259) กระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ทำให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดีเสมอ ซึ่งสิ่งที่ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนมากที่สุด คือ ความรุนแรง เพราะเราสามารถพบเห็นได้ในทุกส่วนของโลกในรูปแบบของสงคราม การต่อสู้ ปล้น ฆ่า ช่มชู้ และทำร้ายซึ่งกันและกัน ผลของความรุนแรง คือ ความบาดเจ็บ ล้มตาย และความสูญเสีย หากหลีกเลี่ยงได้ไม่มีใครอยากประสบกับความรุนแรงเช่นนี้ แต่ในความเป็นจริงความรุนแรงนั้นเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาในทุกพื้นที่ไม่ว่าในบ้าน สถานที่ทำงาน หรือพื้นที่สาธารณะ (แววรุ้ง นาวาบุญนิยม, 2544: 1)

⁴ บรรดาสาวกของท่านนบีที่อพยพไปที่นครมะดีนะฮ์

⁵ ชาวนครมะดีนะฮ์ที่ให้การช่วยเหลือแก่ท่านนบี (ศ็อล)

⁶ การกำหนดช่วงระยะเวลาเพื่อที่จะแต่งงานใหม่

ส่วนสภาพความรุนแรงในครอบครัวมุสลิม โดยเฉพาะในพื้นที่ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เกิดจากการทะเลาะวิวาทกันระหว่างสามีกับภรรยาอย่างบ่อยครั้ง สาเหตุมาจากสามีไม่ให้ค่าเลี้ยงดูแก่ภรรยาและบุตร สามีติดยาเสพติด การหึงหวงระหว่างสามีภรรยา สามีได้แต่งงานกับภรรยาคนที่สอง และการใช้อำนาจเกินขอบเขต ส่งผลกระทบหลายอย่างต่อครอบครัว อาทิเช่น เกิดการหย่าร้าง ครอบครัวแตกแยก ลูกติดยาเสพติดและลูกไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัวอย่างอบอุ่น ทำให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ ที่ก้าวร้าวซึ่งเป็นภัยต่อสังคมและชาติ เป็นต้น ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวมุสลิม ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เป็นพื้นที่ที่ทาการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากคณะผู้วิจัยเห็นว่า ประการแรก ความเป็นผู้นำศาสนาของหัวหน้าโครงการวิจัยในพื้นที่บ้านจากรู ตำบลสะเตง ส่งผลให้สามารถแก้ปัญหาของชุมชนได้อย่างดี ประการที่สอง ประชากรในพื้นที่ อยู่เป็นอย่งเกาะกลุ่ม และเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ที่มีชาวมุสลิมและมีโซ่มุสลิมเป็นจำนวนมาก ประการที่สาม ลักษณะพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่ในเมือง และอีกส่วนพื้นที่กึ่งชนบท ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เป็นกรณีศึกษา

วิธีการดำเนินวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Reseach) โดยได้รวบรวมข้อมูลจากตำรากฎหมายอิสลาม เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว และข้อมูลภาคสนามได้จากการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตและวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับผู้ให้ข้อมูลหลักที่ได้การศึกษามี 7 ประเภท จำนวน 30 คน ซึ่งประกอบด้วยประธานและเลขานุการคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา จำนวน 2 คน ผู้นำศาสนา จำนวน 5 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบด้านความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดยะลา หัวหน้าสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และตะโต๊ะยุติธรรมศาลจังหวัดยะลา จำนวน 5 คน และผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว จำนวน 13 คน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการแบบอุปนัย และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบรายงานเชิงพรรณนาวิเคราะห์ของข้อค้นพบในการวิจัย

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

สำหรับสภาพความรุนแรงในครอบครัวมุสลิม โดยเฉพาะในพื้นที่ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา คณะผู้วิจัยพบว่า เกิดการทะเลาะวิวาทกันระหว่างสามีกับภรรยาอย่างบ่อยครั้ง ถึงต้องหย่าร้างกัน เพราะฝ่ายภรรยาเข้าใจว่า เธอไม่ได้รับความยุติธรรมตามหลักการของศาสนาจากฝ่ายสามี ตอนที่ทั้งสองอยู่ร่วมกัน และในบางครอบครัว

รายได้ของสามีจะใช้จ่ายเฉพาะส่วนตน ส่วนรายได้ของภรรยาจะใช้จ่ายภายในครอบครัว บางครั้งสามีขอเงินจากภรรยาเพื่อใช้จ่ายส่วนตัว และคณะผู้วิจัยยังพบอีกว่า บางครอบครัว อยู่ด้วยกัน แต่ไม่มีการพูดคุยกันระหว่างทั้งสองเป็นเวลานาน แต่ละคนพยายามเก็บความรู้สึก ภายในตัว จนภรรยาหนีออกจากบ้านไปอาศัยอยู่บ้านของบิดา สำหรับครอบครัวนี้ ไ้ตะอืหม่าม ในหมู่บ้านเรียกทั้งสองฝ่ายเพื่อจะไกล่เกลี่ยเรื่องที่เกิดขึ้น แต่ผลประกฏว่า ทั้งสองนั้นไม่ยอม ที่จะอยู่ร่วมกันได้จนถึงปัจจุบัน ส่งผลทำให้สามีและภรรยาอาศัยอยู่ตามลำพังโดยไม่มีการ หย่าร้างกัน (สัมภาษณ์มะดารี ไ้ตะและ ตะไ้ตะยุติธรรมศาลจังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2554)

จากการสัมภาษณ์และสังเกตของคณะผู้วิจัยในพื้นที่พบว่า หลายครอบครัวเกิดความรุนแรงขึ้นสาเหตุมาจากหลายสาเหตุด้วยกันซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. สามีให้ค่าเลี้ยงดูไม่เพียงพอต่อภรรยาและลูก

สาเหตุของความรุนแรงในครอบครัว คณะผู้วิจัยพบว่า สามีให้ค่าเลี้ยงดูภรรยา และลูกไม่เพียงพอในการดำเนินชีวิตประจำวัน ครอบครัวอยู่ด้วยความยากลำบาก ภรรยาต้อง ดิ้นรนหางานทำเพื่อเพิ่มรายได้แก่ครอบครัว บางครอบครัวค่าใช้จ่ายสูงกว่ารายรับที่ได้มา อัน เป็นสาเหตุให้สามีภรรยาเกิดความเครียดนำไปสู่การทะเลาะ และตบตีกัน เช่น กรณีของ ครอบครัวหนึ่งที่ภรรยาบ่นว่า สามีให้ค่าเลี้ยงดูไม่เพียงพอ เกิดทะเลาะและตบตี ส่งผลให้เกิด การหย่าร้างกัน ครอบครัวไม่มีความสุข และเกิดการแตกแยกภายในครอบครัว (สัมภาษณ์ สะมะแอ ฮารี ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2554)

จากการที่สามีไม่รับผิดชอบให้ค่าเลี้ยงดูไม่เพียงพอต่อครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญ ที่นำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว อันเนื่องมาจากความเครียดด้านเศรษฐกิจที่จะต้องรับภาระ ค่าใช้จ่ายสูงในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเสริม ทูตะแพทย์ (2545: 112) ที่ ระบุว่า การกระทำความรุนแรงด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากการสภาพแวดล้อม ทางสังคมนอกเหนือไปจากการถูกกระทำจากครอบครัว เช่น การที่สามีไม่รับผิดชอบค่าใช้จ่าย ในครอบครัว และสอดคล้องกับงานวิจัยของแววรุ่ง นาวาบุญนิยม (2544:96) ที่พบว่า การอ้างสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวว่าเกิดจากความผิดเคืองทางเศรษฐกิจนั้น เป็นสาเหตุที่กล่าวอ้างได้ง่ายและเป็นที่ยอมรับว่า เพราะความยากจนทำให้เกิดทะเลาะและ เครียดซึ่งนำไปสู่การทุบตี เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตยา อาชวนิจกุลและคณะ (2546:48-49) ที่พบว่า ผู้หญิงที่อยู่ในครอบครัวที่ฐานะทางเศรษฐกิจในระดับที่เรียกได้ว่า จน คือ อยู่อาศัยในบ้านที่ไม่แข็งแรง มุงหลังคาด้วยจากหรือกระดาด หรือไม่มีโทรทัศน์ มีประสบการณ์เรื่องความรุนแรงในชีวิตคู่มากกว่ากลุ่มที่ถูกจัดว่า ไม่จน อย่างเด่นชัด อย่างไร ก็ตามการตีความเรื่องนี้ต้องทำด้วยความระมัดระวัง เพราะมิได้หมายความว่า ขนาคที่ว่า ผู้หญิงในครอบครัวที่จนจะเกิดความรุนแรงในชีวิตคู่มากกว่าผู้หญิงในครอบครัวที่ถูกจัดว่า ไม่จน หรือเป็นคนชนชั้นกลาง มีความเป็นไปได้ว่าคนจนพร้อมที่จะรายงานเรื่องความรุนแรง ในบ้านมากกว่าชนชั้นกลาง เพราะไม่ต้องรักษาหน้าตาในสังคม ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับ ชนชั้นกลางและหรือคนรวยในสังคมไทย นั่นคือยิ่งรวยก็ยิ่งพูดถึงปัญหาในบ้านต่อคนภายนอกน้อยลง

2. สามีติดยาเสพติด

จากการศึกษาของคณะผู้วิจัยพบว่า มีครอบครัวหนึ่ง เกิดความขัดแย้งกันระหว่างสามีและภรรยา มีการด่าทอระหว่างทั้งสอง สาเหตุมาจากสามีติดยาเสพติด มีอาการมินเมาเป็นประจำ มูลเหตุที่ทำให้เกิดความรุนแรง คือ ภรรยาได้โยนทิ้งยาเสพติดไว้ในอกบ้าน ทำให้สามีโกรธเป็นอย่างมาก และเกิดทะเลาะวิวาทกันถึงต้องหย่าร้างและแยกกันอยู่ประมาณหนึ่งปี สามีและภรรยาได้กลับคืนดีอีกครั้ง ในขณะที่บิดาและพี่น้องทางฝ่ายภรรยาห้ามไม่ให้กลับคืนดี แต่มีอยู่วันหนึ่งทั้งคู่ได้แอบพบกันโดยที่บิดาและพี่น้องไม่ทราบ ในเวลาต่อมาเมื่อบิดาของภรรยาได้ทราบเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ไม่พอใจเป็นอย่างมาก และขอให้ลูกสาวแยกกันและไม่ให้กลับคืนดีกันต่อไป แต่ปรากฏว่าลูกสาวไม่เชื่อฟัง จนในที่สุดบิดาของฝ่ายหญิงได้กล่าวแก่ลูกสาวว่า คุณกับฉันไม่มีความผูกพันกันแล้ว ฉันไม่ใช่พ่อและคุณไม่ใช่ลูกสาวของฉันต่อไป เมื่อฉันเจ็บป่วยห้ามคุณมาเยี่ยมเยียนและแะต้องตัวฉัน จนตัดความเป็นบิดาบุตรระหว่างกัน

นอกจากนี้แล้ว คณะผู้วิจัยยังพบอีกว่า มีครอบครัวหนึ่ง ซึ่งเกิดความขัดแย้งกันระหว่างสามีภรรยาในเมื่อสามีมีอาการมินเมาตอนกลับบ้านในเวลาที่ยังคืนเป็นประจำ มีการทะเลาะ ด่าทอกันระหว่างทั้งสองโดยเหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นบ่อยครั้ง จนทำให้ภรรยาไม่สามารถที่จะอดทนต่อพฤติกรรมของสามีได้ ส่งผลให้เกิดการหย่าร้างกัน และทำให้ลูกต้องแยกจากบิดาและมารดาอาศัยอยู่กับยายตามลำพังโดยขาดความอบอุ่นจากบิดาและมารดา (สัมภาษณ์ฮาฮีเม๊ะ กาซอ เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2554)

จากการเล่าของนางพรทิพย์ ไฟชำนาญ หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดยะลาได้เล่าเรื่องเกี่ยวกับลักษณะการใช้ความรุนแรงในครอบครัว พบว่า การทำร้ายร่างกายด้วยการตบตี จนศีรษะแตก สาเหตุแรกมาจากสามีติดยาเสพติด ดื่มน้ำใบกระท่อม ดื่มเหล้า สาเหตุที่สองมาจากความหึงหวงระหว่างสามีภรรยาในเรื่องของชู้สาว และสาเหตุที่สามมาจากเศรษฐกิจไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ส่วนครอบครัวที่มีปัญหาความรุนแรงมักจะมาอาศัยพักอยู่ที่บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดยะลาเป็นการชั่วคราวประมาณหนึ่งเดือนถึงสามเดือน เพื่อดูแลในเรื่องของสุขภาพด้านร่างกายและจิตใจโดยบ้านเด็กจะประสานกับโรงพยาบาลศูนย์ยะลาเพื่อรักษาสุขภาพผู้ได้รับผลกระทบความรุนแรง ปัจจุบันที่บ้านพักเด็กและครอบครัวตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีสองครอบครัวที่อาศัยอยู่บ้านพักที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้รับการเยียวยา จำแนกประเภทความรุนแรงด้านร่างกาย 8 ราย และด้านจิตใจ 2 ราย ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของบ้านพักเด็กและครอบครัว (สัมภาษณ์นางพรทิพย์ ไฟชำนาญ หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2554)

การที่สามีพัวพันกับยาเสพติดและมีอาการมินเมาเสียสติ เป็นสาเหตุทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวสม่ำเสมอ โดยจะทำร้ายร่างกายของภรรยา บางครั้งผู้เป็นภรรยาอาจกล่าวตักเตือนสามีไม่ให้เสพยาเสพติด ทำให้ฝ่ายสามีโกรธ เตะต่อภรรยา สอดคล้องกับ

การศึกษาวิจัยของแวรຸ້ງ นาวาบุญนิยม (2544: 98) ที่พบว่า เหล้าเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่สามีมักรรยา กล่าวถึงว่าเป็นสาเหตุของความรุนแรงเพราะมองเห็นเป็นรูปธรรมได้ชัดเจนกว่า ถึงแม้ว่าอาจเกิดจากสาเหตุอื่นที่ใหญ่กว่านั้น เช่น เกิดจากอำนาจภายในครอบครัวที่เป็นแบบชายเป็นใหญ่

3. เกิดความหึงหวงระหว่างสามีภรรยา

คณะผู้วิจัยได้พบว่า ปัญหาความรุนแรงเกิดจากการสนทนาหาครุ้รักโดยใช้โทรศัพท์มือถือในการสื่อสารและการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างชายหญิงทำให้เกิดความหึงหวงระหว่างกัน ทำให้เกิดการใช้กำลังด้วยการตบตี ตะแคง และเป็นภัยอันตรายที่จะก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว ทั้งๆ ที่ภรรยานั้นมีสามีแล้ว เช่นเดียวกันกับกรณีของครอบครัวหนึ่งสามีได้ติดต่อกับผู้หญิงคนหนึ่ง ทั้งๆ ที่มีภรรยาแล้ว ซึ่งเรื่องเหล่านี้ทำให้เกิดการหย่าร้างระหว่างสามีภรรยาได้ (สัมภาษณ์นินิมิง นิมุดอ อีหม่ามมัศยิดกลางจังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2555)

จากผลของการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การที่สามีหึงหวงภรรยาเกินขอบเขตที่ศาสนาได้กำหนดไว้ เป็นสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัว อาทิเช่น สามีกล่าวหาภรรยาไปคบคนอื่นนอกเหนือจากตน เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง ตบตีระหว่างสามีภรรยา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2534: 20) ที่พบว่า ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยในเรื่องอารมณ์โกรธเรื่องชู้สาว รวมถึงการหึงหวงกันทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวมุสลิม เช่นเดียวกัน สอดคล้องของงานวิจัยของแวรຸ້ງ นาวาบุญนิยม (2544: 95) ที่พบว่า ความหึงหวงระแวง เป็นสาเหตุใหญ่สาเหตุหนึ่งของความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในชีวิตคู่ มีทั้งฝ่ายภรรยาหึงหวง ระแวงสามี และฝ่ายสามีหึงหวงภรรยา ระแวงภรรยา กล่าวว่าจะไปมีคนอื่นนอกเหนือจากตน เพราะความหึงหวงบ่อให้เกิดของความไม่ไว้วางใจ ก่อให้เกิดความไม่มั่นคงในชีวิตคู่และนำไปสู่การมีปากเสียงทะเลาะเบาะแว้งกัน

4. สามีได้แต่งงานกับภรรยาคนที่สอง

ถึงแม้ว่า ศาสนาอิสลามได้วางหลักการและเงื่อนไขของการมีภรรยาหลายคนแล้ว แต่บางครอบครัวมุสลิมในตำบลสะเตง ยังเกิดปัญหาความรุนแรงขึ้น กล่าวคือ สามีได้แต่งงานกับผู้หญิงคนใหม่ ทำให้ภรรยาคนแรกไม่พอใจ จนเกิดทะเลาะวิวาทกัน ถึงระดับใช้กำลังตบตี ตะแคงกัน ถึงขั้นต้องหย่ากันระหว่างสามีภรรยา (สัมภาษณ์มะแอ อีสมาแอ ประธานชุมชนมุสลิมสัมพันธ์ เทศบาลนครยะลา เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2555) จากการวิจัยยังพบอีกว่า สามีและภรรยา ก่อนแต่งงานต่างมีแฟนกันก่อนอยู่แล้ว เมื่อแต่งงานแล้วทำให้ครอบครัวไม่มีความสุข และเกิดทะเลาะวิวาทบ่อยครั้ง บางครั้งฝ่ายสามีใช้กำลังความรุนแรงขึ้น (สัมภาษณ์นินิมิง นิมุดอ อีหม่ามมัศยิดกลางจังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2555) นอกจากนี้แล้วสามีมีเรื่องชู้สาวกับผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน โดยไม่มีการแต่งงานตามหลักกฎหมายอิสลาม ดังนั้น ทำให้ภรรยา รู้สึกเจ็บปวดทางจิตใจเป็นอย่างมากต่อพฤติกรรมของสามี จนในที่สุดภรรยาได้ขู่บังคับสามีห้ามไม่ให้ไปบ้านของผู้หญิงดังกล่าว ในที่สุดสามีได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขของภรรยาและในเวลาต่อมาก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อีกครั้ง

การที่สามีไปแต่งงานกับภรรยาคนที่สอง ทำให้ภรรยาคนแรกมีความหึงหวง จิตใจไม่สงบ ทั้งนี้ เพราะตนมีความรู้สึกที่ว่า สามีไปมีคนอื่นนอกเหนือจากตน พฤติกรรมเหล่านี้เป็นปัจจัยก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว ถึงแม้ว่าศาสนาอิสลามอนุญาตแต่งงานได้หลายคน แต่มีเงื่อนไขว่า สามีจะต้องมีความพร้อมด้านเศรษฐกิจเพื่อเลี้ยงดูครอบครัวอย่างดีและมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเสริม หุตะแพทย์ (2545: 77) ที่พบว่า ผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรงทางด้านจิตใจ ส่วนใหญ่ระบุว่า ได้รับความรุนแรงด้านร่างกายด้วย ลักษณะการทำร้ายด้านจิตใจเป็นเรื่องการไม่ซื่อสัตย์ โดยผู้ได้รับความรุนแรงด้านจิตใจเป็นภรรยาที่สามีไปมีภรรยาใหม่ หรือภรณาน้อยและถูกทอดทิ้งไม่รับผิดชอบครอบครัว

5. สามีใช้อำนาจและหยิ่งยโสในตำแหน่ง

ผู้วิจัยยังพบครอบครัวหนึ่ง สามีได้กระทำความรุนแรงต่อภรรยาสาเหตุเพราะการใช้อำนาจและหยิ่งยโสใน ตำแหน่ง ทำให้ครอบครัวได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากจากความรุนแรง นั่นคือ ภรรยาและลูกขาดความอบอุ่น ลูกจะไม่ค่อยไปเรียนหนังสือ และภรรยาเกิดความเครียดและซึมเศร้าทางจิตใจและบาดเจ็บร่างกาย และมีลูกบางคนหนีออกจากบ้านไม่ยอมอยู่กับพ่อ ส่วนลักษณะความรุนแรง คือ ตบตีบนหัวและไล่ภรรยาออกจากบ้าน คณะผู้วิจัยได้พบอีกว่า สาเหตุความรุนแรงมาจากภรรยาหยิ่งยโสและใช้ ฐานะดีมีเงินทอง เหยียดหยามสามี ทำให้สามีรู้สึกต่ำต้อยจากการ

กระทำของภรรยาในที่สุดเกิดการหย่าร้างกันและลูกจะไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่อย่างอบอุ่น ต่อมาครอบครัวนี้ได้กลับคืนดีอีกครั้งและอยู่ด้วยยังมีความสุข (สัมภาษณ์ ฮาลีเมาะ กาชอ เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2554)

จากการศึกษาที่พบว่า สามีที่มีพฤติกรรมที่ใช้อำนาจเกินขอบเขตกับภรรยาและหยิ่งยโสในตำแหน่งราชการที่ได้รับ มักจะใช้ความรุนแรงในครอบครัว ตบตีภรรยา สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเสริม หุตะแพทย์ (2545: 113) ที่ระบุว่า การอธิบายเชิงทฤษฎีในระดับจุลภาคต่างๆ กล่าวคือ การเรียนรู้การใช้อำนาจ ซึ่งเป็นสภาพที่ผู้หญิงพึ่งพาผู้ชายสูง โดยเฉพาะภรรยาที่พึ่งพาสามี ลูกพึ่งพิงพ่อแม่ และพ่อแม่สูงอายุพึ่งพิงลูก ส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับการยกย่องให้เพศชายเป็นใหญ่ ในฐานะที่เป็นสามี เป็นพ่อ หรือเป็นหัวหน้าครอบครัว หรือเป็นผู้หารายได้เลี้ยงครอบครัว

ผู้ที่มีบทบาทในการไกล่เกลี่ยความรุนแรงในครอบครัว

ส่วนผู้ที่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมุสลิมนั้น คณะผู้วิจัยพบว่า ส่วนใหญ่แล้ววิหามจะเป็นผู้ไกล่เกลี่ยปัญหาความรุนแรงในครอบครัว รองลงมาพ่อแม่และญาติพี่น้องมาแก้ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้น เพราะวิหามและคณะกรรมการมัสยิดเป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบของสัปบุรุษมัสยิด จะต้องแก้ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตยา อาชวนิจกุลและคณะ (2546: 78-79) ที่พบว่า ในกลุ่มคนที่ไปปรึกษาคนอื่น ส่วนใหญ่จะเล่าให้คนใกล้ชิด คือ เพื่อนมากที่สุด รองลงมาคือพ่อแม่ที่พี่น้องของครอบครัวฝ่ายหญิง และจะไปปรึกษากับบุคคลนอกครอบครัวอื่นๆ

ที่น่าฟังได้ เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา หรือผู้ที่ได้รับความนับถือในพื้นที่ โดยคาดหวังว่าบุคคลเหล่านี้จะสามารถเป็นคนกลางมาพูดทำความเข้าใจกับสามีได้แก่ กลุ่มแม่บ้านและนักจิตวิทยา นอกจากนี้หิมาและพ่อแม่และญาติมีบทบาทในการแก้ปัญหาแล้ว หัวหน้าชุมชนและคณะกรรมการมัสยิดมาไกล่เกลี่ยเรื่องที่เกิดขึ้น และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด กระนั้นก็ตาม มีครอบครัวหนึ่งเกิดความรุนแรงปรากฏว่า ไม่มีใครมาไกล่เกลี่ยปัญหาที่เกิดขึ้นกับภรรยาคนแรก ซึ่งภรรยายอมอดทนความรุนแรงเพื่อลูกซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของกฤตยา อาชวนิจกุลและคณะ (2546:88) ที่พบว่า ในกลุ่มผู้หญิงที่มีลูกพบว่าส่วนใหญ่ยอมอดทนอยู่กับการถูกกระทำรุนแรง เนื่องจากไม่ต้องการทิ้งลูกของตนไป ดังนั้นหากมีแหล่งบริการช่วยเหลือที่สามารถรองรับทั้งผู้หญิงและเด็กด้วย ย่อมช่วยให้ผู้หญิงที่ต้องการฟื้นฟูสภาพถูกทำร้ายสามารถขอความช่วยเหลือได้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตยา อาชวนิจกุลและคณะ (2546: 88) ที่พบว่า รักลูกก็ยอมอดทนเพื่อลูก กลัวว่าลูกจะขาดพ่อเป็นเด็กมีปมด้อยจึงต้องทนอยู่ต่อไป

แนวทางในการแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ส่วนแนวทางในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมุสลิม คณะผู้วิจัยพบว่า ด้วยการตักเตือน ไกล่เกลี่ยระหว่างสามีภรรยา และอ่านเงื่อนไขตามที่ได้สัญญาไว้ในเอกสารแต่งงานตามหลักการของศาสนาอิสลาม นอกจากนี้แล้วการจัดอบรมและให้การศึกษาแก่เยาวชนเกี่ยวกับภาระหน้าที่รับผิดชอบของสามีต่อภรรยา สิทธิสามีต่อภรรยาและสิทธิภรรยาต่อสามี สนับสนุนเยาวชนให้เล่นกีฬาต้านยาเสพติด จัดทำโครงการพัฒนาอาชีพและสนับสนุนให้เยาวชนออกไปตะวะฮฺ (การเชิญชวนสู่อัลลอฮ์) นอกจากนี้แล้ว อิหาม่าควรมีการอบรมให้ความรู้แก่เยาวชนเกี่ยวกับการแต่งงานในอิสลาม และให้ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาของความรุนแรงและผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัวอีกด้วย เมื่อการแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวไม่ได้ผลที่คาดหวังไว้ อิหาม่าสามารถให้ทางเลือกด้วยสองอย่าง คือ 1) ให้การหย่าร้างกัน 2) การฟาศ์คหรือการยกเลิกการแต่งงาน⁷ สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตยาและคณะ ที่พบว่า การขอเลิกหรือแยกทาง มักเป็นทางเลือกของผู้หญิงที่มีอาชีพเป็นของตนเอง สามารถดูแลเลี้ยงตัวเองได้ไม่จำเป็นต้องพึ่งสามี (กฤตยาและคณะ, ความรุนแรงในชีวิตคู่กับสุขภาพผู้หญิงคู่, 2546, มหาลัยมหิดล, หน้า: 88)

⁷ การหย่าร้างหมายถึงการสิ้นสุดของการแต่งงานโดยฝ่ายสามีเป็นผู้เลือกที่จะหย่าร้างภรรยา ส่วนการฟาศ์คหรือยกเลิกการแต่งงานหมายถึง ภรรยาจะไปฟ้องร้องที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ว่า สามีไม่ได้ให้ค่าเลี้ยงดูต่อตนและบุตรทางคณะกรรมการสามารถจะบังคับให้ยกเลิกการแต่งงานระหว่างสามีภรรยาได้ตามกฎหมายอิสลาม

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปผลได้ดังนี้ คือ สภาพปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมุสลิม ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลานั้นเกิดการทะเลาะวิวาทกันระหว่างสามีและภรรยา เป็นบ่อยครั้ง บางครอบครัวสามีและภรรยาต้องหย่าร้างกันเพราะฝ่ายภรรยาไม่ได้รับความยุติธรรมจากสามีในการดูแลตนและลูกตามหลักการของศาสนาอิสลาม อาทิเช่น สามีให้ค่าเลี้ยงดูไม่เพียงพอในการดำเนินชีวิตประจำวัน จนทำให้เกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวขึ้น ส่วนสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวมุสลิมนั้นเกิดมาจากสามีให้ค่าเลี้ยงดูไม่เพียงพอต่อภรรยาและลูก ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เพราะฝ่ายภรรยาบ่นตลอดว่าฝ่ายสามีนั้นไม่ให้ค่าเลี้ยงดูไม่เพียงพอในแต่ละวัน เกิดการทะเลาะวิวาทกัน สามีมักจะตบตีภรรยาบ่อยครั้งจนทำให้เกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ส่งผลให้เกิดการหย่าร้างกันระหว่างสามีและภรรยา บางครอบครัวเกิดความรุนแรงมาจากสองสาเหตุ คือ ค่าเลี้ยงดูไม่เพียงพอและสามีติดยาเสพติดหรือพัวพันกับยาเสพติด สาเหตุรองลงมาจากปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมุสลิมก็คือ สามีมีอาการมึนเมาเป็นประจำ ในช่วงมึนเมาสามีมักจะทะเลาะเบาะแว้งตบตี เตะต่อยภรรยาบ่อยครั้ง ฝ่ายภรรยาทนไม่ไหวกับพฤติกรรมของสามี ส่งผลให้เกิดการหย่าร้างกันระหว่างสามีและภรรยา และคณะผู้วิจัยยังพบอีกว่า สาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวเกิดมาจากความหึงหวงภรรยาต่อสามี หรือความหึงหวงสามีต่อภรรยาทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว มีการทะเลาะเบาะแว้งกันระหว่างสามีกับภรรยา และบางครอบครัวมีการจุดไฟเผาภรรยาและกักขังภรรยาไว้ในห้อง ทำให้ภรรยาได้รับบาดเจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจ ส่งผลให้เกิดการหย่าร้างกันระหว่างสามีและภรรยา ส่วนสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวมุสลิมที่เกิดมาจากสามีได้แต่งงานกับภรรยาคนที่สอง กล่าวคือ สามีไม่ให้ความสนใจและดูแลต่อภรรยาคนแรกพร้อมทั้งไม่ให้ค่าเลี้ยงดูแก่ภรรยาและลูก ทำให้เกิดทะเลาะวิวาทกันและตบตีเช่นเดียวกันส่งผลให้เกิดการหย่าร้างระหว่างสามีและภรรยา ประเด็นต่อมาจากการศึกษาวิจัยพบว่า สาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวมุสลิมนั้นเกิดมาจากสามีใช้อำนาจเป็นใหญ่และหยิ่งยโสในตำแหน่งราชการที่ได้รับมา มักจะใช้ความรุนแรงต่อภรรยาด้วยการตบตี เตะต่อยภรรยาจนได้รับบาดเจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจและไล่ออกจากบ้าน และสาเหตุความรุนแรงมาจากฝ่ายภรรยาใช้ฐานะดีมีเงินทอง เหยียดหยามสามีจนทำให้สามีรู้สึกต่ำต้อยความเป็นอยู่ของตน ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทและหย่าร้างกัน ส่วนผลกระทบของความรุนแรงเกิดการหย่าร้างกันระหว่างสามีภรรยา และเกิดการแตกแยกภายในครอบครัวระหว่างพ่อแม่และลูก ส่งผลให้ภรรยาและแม่ฝ่ายหญิงต้องรับภาระในการเลี้ยงดูลูกหลานต่อไป และยังพบอีกว่า ลูกๆ จะไม่ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องได้ บางคนลูกจะติดยาเสพติดและมีการพัวพันกับยาเสพติด ผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัวต่อภรรยา ทางจิตใจมีความซึมเศร้าหวาดกลัว เครียด มีความวิตกกังวล ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ทุกข์ทรมานใจ ทำให้ครอบครัวมีสภาพที่แตกแยก และเด็กติดยาเสพติด เป็นต้น

คำขอขอบคุณ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และคณะผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา อาชวนิจกุลและคณะ. (2546). **ความรุนแรงในชีวิตคู่กับสุขภาพผู้หญิง** : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดลและมูลนิธิผู้หญิง.
- กิติมา อมรทัต. (2546). **การมีภรรยาหลายคน** : สำนักพิมพ์อิสลามิโคอะเคเดมิ.
- นิมิง นิมุดอ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อาหะมะกอซี กาชอ (ผู้สัมภาษณ์), ที่มีสยิดกลางจังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2555.
- บุญเสริม หุตะแพทย์. (2545). **ลักษณะการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว**. สถาบันวิจัยและพัฒนาฝ่ายพัฒนาและเผยแพร่งานวิจัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปาริตฉัตต์ ทรศนะสฤทธ์. (2551). **เลี้ยงลูกให้ถูกทางตามคำสอนของอัลกุรอานและสุนนะฮ์** : สำนักพิมพ์อิสลามิโคอะเคเดมิ.
- พรเพ็ญ เพชรสุริ. **ความรุนแรงในครอบครัวจากข่าวหนังสือพิมพ์** : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ตรวจสอบประชากรจากทะเบียนบ้าน.
- พิเชษฐ กาลาเกษตร. (2552). **ชีวิตครอบครัวในอิสลาม**: สำนักพิมพ์อิสลามิโคอะเคเดมิ.
- พรทิพย์ ไพชำนาญ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อาหะมะกอซี กาชอ (ผู้สัมภาษณ์) ที่ บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2554.
- มะดารี โต๊ะและ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อาหะมะกอซี กาชอ (ผู้สัมภาษณ์), ที่ศาลจังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2554.
- มุฮัมมัดซากี เจ๊ะหะ. (2548). **บทบัญญัติเกี่ยวกับสตรีในอิสลาม** : มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.
- แววรุ่ง นาวาบุญนิยม. (2544). **ความรุนแรงต่อภรรยาข้อเท็จจริงจากผู้ถูกกระทำทารุณ** **เปรียบเทียบผู้กระทำทารุณและภรรยาจากชุมชน** : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สะมะแอ ฮารี (ผู้ให้สัมภาษณ์), อาหะมะกอซี กาชอ (ผู้สัมภาษณ์), ที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ.2554.
- อับดุลเราะมาน อับดุลเลาะ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อาหะมะกอซี กาชอ (ผู้สัมภาษณ์) ที่ มีสยิดญาเมาะฮัวสะพานสะเตง เมืองยะลา เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2555.

อรอนงค์ อินทรจิตร และนรินทร์ กรินชัย, 2542, ผู้หญิงและเด็ก เหยื่อความรุนแรง
ในครอบครัว : ปกเกล้าการพิมพ์

อรุณ รักรธรรมและคณะ. (2534). การศึกษาสถานการณ์ความรุนแรงจากข่าวหนังสือพิมพ์ :
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อิสมาแอ ราโอ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อาหะมะกอซี กาชอ (ผู้สัมภาษณ์), ที่มัสยิดมูฮายีรีน
จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2555.

ฮาดีเม๊ะ กาชอ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อาหะมะกอซี กาชอ (ผู้สัมภาษณ์), ที่บ้านเลขที่ 37
ถนนสิโรต ตำบลสะเตง อำเภอ เมืองยะลา เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2554.